

Folkpensionen

Då med ingången av år 1948 den nya lagen om folkpensionering har trätt i kraft, innebär detta en stor fördel för estlandssvenskarna. Enligt de bestämmelser, som gällde i den gamla lagen, beräknades nämligen folkpensionen i proportion till de pensionsavgifter, som alla skattepliktiga medborgare betalat in under årens lopp, och följden härav var, att praktiskt taget ingen estlandssvensk kunde erhålla vanlig folkpension. Som ett komplement till folkpensionen kunde under vissa förhållanden så kallad tilläggspension eller också invalidunderstöd utgå. Denna senare pensionsform, invalidunderstödet, utgick oberoende av om pensionsavgifter tidigare erlagts eller ej, och det är denna art av pension, som intill utgången av föregående år utgått till den grupp av estlandssvenskar, som blivit svenska medborgare, uppnått 67 års ålder och icke haft inkomst av sådant slag, att den utgjort hinder för erhållande av pensionen. Detta invalidunderstöd uppgick emellertid i regel till en ganska obetydlig summa, och det är därför med glädje estlandssvenskarna nu kan konstatera, att de beträffande rätten till allmän folkpension är fullt jämställda med rikssvenskarna, givetvis under förutsättning, att de blivit svenska medborgare.

Alla estlandssvenskar, som blivit svenska medborgare, är från och med den dag de fyller 67 berättigade att erhålla allmän folkpension eller, som den då kallas, ålderspension. Denna utgår med 1.000:— kr. pr år pr person eller med 1.600:— kr. tillsammans per år till äkta makar, som båda äro 67 år gamla. Härjämte kan även bostadstillägg erhållas. Är blott den ene av makarna fylla 67 år får denne 1.000:— kronor per år. Under vissa förutsättningar kan i detta fall så kallat hustrutillägg utgå. Förutom den ovan nämnda ålderspensionen inbegripes i den nya folkpensioneringslagen även några andra pensionsförmåner (före fylla 67 år): invalidpension, änkepension, sjukbidrag, blindtillägg. Beträffande tillämpning-

en av dessa pensionsformer hänvisas till en utförlig artikel härom i nr 6 av Kustbon för 1946. Jag vill här endast i korthet nämna följande:

Invalidpension utgår, så vitt invaliditeten, arbetsförmågan, är varaktig och styrkes med särskilt läkarintyg. Den utgår efter behovsprövning, alltså med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden.

Änkepension utgår tidigast vid 55 års ålder efter behovsprövning.

Sjukbidrag utgår enligt samma grunder som invalidpension, men beviljas endast för viss tid i taget.

Blindtillägg utgår till den, som blivit blind före fylla 60 år, med ett bestämt belopp på 700:— kr., varjämte komma vissa tillägg, delvis efter behovsprövning.

Hur skall man då gå till väga för att verkligen komma i åtnjutande av dessa ovan nämnda förmåner? Jag vill uttryckligen framhålla, att man måste *ansöka* om dem hos pensionsnämnden; pengarna kommer inte så att säga av sig själva. Läger man inte in ansökan om pension, vare sig det nu är ålderspension eller någon annan av de pensionsformer, som nämnts i det föregående, ja, då får man heller inga pengar. Men tänker man söka pension, närmast nu ålderspension, som beräknas från den dag man fyller 67 år, skall man på pastorsexpeditionen i sin församling begära ett särskilt så kallat "prästbevis för sökande av folkpension" samt försedd med detta uppsöka pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där man senast blivit mantalsskriven. På pastorsexpeditionen kan man säkert få upplysning om vem som är ordförande i pensionsnämnden. Hos denne får man så fylla i ett ansökningsformulär, varefter ärendet behandlas hos Pensionsstyrelsen i

K U S T B O N

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.
Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Edvin Lagman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
hard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1948 med sex nummer.

Prenumerationspris 1948 3 kr.

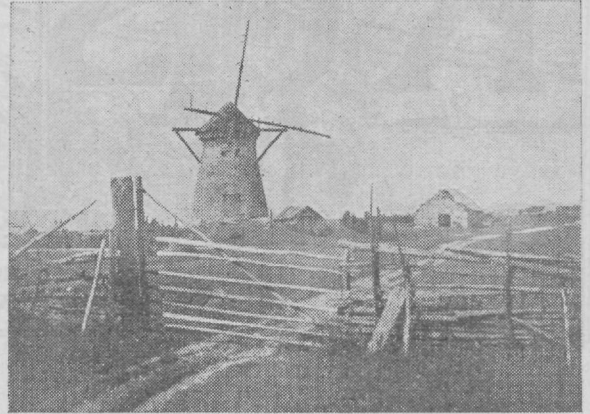
Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Härnösand 1948. Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

DU HEMMETS JORD...

En förfallen väderkvarn står på en stenig strand och pekar med sina vingstumpar mot skyn. I dess närhet ruinen av en gammal smedja. Och i bakgrunden den öppna Finska viken. Vilken vip-palsvensk känner inte igen sin hembygd i denna syn?! De står där, de båda gamlingarna, och ser med upphöjt lugn på de skiftande öden som bygden upplever. Tappar kanske några stenar i bac-ken då och då, går långsamt förgångelsen till mö-tes. Och en dag finns de inte mera. . . Men vi vip-palsvenskar kommer att alltid minnas dessa båda vänner från en tid, då vi hörde hemma hos dem.

Långt ifrån hela Vippal var svenskt. Under ti-dernas lopp hade svenskbygden krympt ihop allt mer och mer, utsatta som dess invånare var för både starka påtryckningar från nitiska ämbets-män och direkta inflytanden genom umgänge med grannarna runt omkring — esterna. De vippal-bor, som ända in i det sista har velat och kunnat kalla sig svenskar, har visst inte haft det så lätt alltid. Det har kostat både obehag och strid. Desto mer har den lilla kustremsa, som de fått ha för sig själva och kunnat kalla sin hembygd, betytt för dem.

Den gamla kvarnen kunde känna sig viktig, om den vore människa. Ty man kan gott säga, att den låg i centrum av svenskbygden. Det var många vägar som löpte samman där, inte fina, breda landsvägar — sådant har den gamla kvar-nen aldrig sett! — utan enkla stigar och mindre körvägar, som dock dagligen trampades av många fötter, stora och små. Från Keibo längst i väst, Korsnäs, Mose och Maisso sökte sig skolbarnen utmed stranden och förbi kvarnen upp till skolan, vars höga tak skyttade bland grantopparna i Alliklepp. Och tunga fiskarstövlar trampade sam-ma väg förbi kvarnen i motsatt riktning, när de-ras ägare skulle till Korsnäs för att arbeta för sitt dagliga bröd. Korsnäs, bortom en udde, invid en liten vik, kan väl kallas fiskeläge: en båtbygga, långa rader av sjöbodar, nät, upphängda på tork, och längre bort boningshus. Ängor av motorolja, fisk och hav. En uppskattad samlingsplats för allt fiskintresserat. Segarmade fiskarhustrur med stojande telningar, hurtiga flickor med förtjänsten

Stockholm. Man måste vara beredd på att ären-dets behandling tar ganska lång tid i anspråk. Söker man ej vanlig ålderspension utan invalid-pension eller sjukbidrag måste även läkarbetyg enligt fastställt formulär bifogas ansökningen.

Då huvudvillkoret för att man skall vara be-rättigad att erhålla folkpension är, att man blivit svensk medborgare, är för närvarande tyvärr ganska många estlandssvenskar, främst då åld-ringar, ej pensionsberättigade. Men då den sven-ska lagen bl. a. föreskriver att den, som vill an-söka om svenskt medborgarskap ej får erhålla något understöd från det allmänna, alltså från stat eller kommun, så följer ju av detta att alla de gamla, som antingen vistas på ålderdomshem eller annan anstalt på svenska statens bekostnad eller också bo hos anhöriga och bekanta men har understöd från kommunen, *inte* kan få söka svenskt medborgarskap. De gamla, de arbetsför-mögna, som hittills har lyckats bli svenska med-borgare har blivit omhändertagna av sina barn, som skriftligen fått förbinda sig att svara för sina föräldrars uppehälle. I och med detta har de gamla fått avsäga sig allt understöd från det all-männa och lämna ett skriftligt bevis härpå från socialvårdsmyndigheterna. Ungefär 90 stycken åldringar har hittills på detta sätt ansökt om och blivit beviljade svenskt medborgarskap och ytter-ligare ett antal ansökningar ligger för närvarande under behandling hos myndigheterna. Och folk-pensionen väntar.

Inga Bergholtz.

På förekommen anledning uppmanas samtliga, som insända inbetalningar och skrivelser till kommittén att uppgiva fullständigt namn, även förnamn och adress.

Svensk-Estland just nu

Omkring 800 estlandssvenskar blevo efter överflyttningen kvar i Estland. De flesta stannade i sina hem. Om deras öden vet yttervärlden nästan ingenting då ockupationsmakten noggrant kontrollerar, att inga nyheter sippra ut. Flyktingar från Sovjet-Estland och enstaka privatbrev, som letat sig väg hit, ha dock gett vissa upplysningar, ehuru de ha varit synnerligen fragmentariska. Dessa meddelanden ha för oss möjliggjort att sammanfoga en bild av skeendet därborta.

På Runö stannade endast en estlandssvensk familj. Senare ha två vitryska familjer samt någ-

i tankarna, gummor med rappa tungor — med nyhetsförmedling som bisyssla! — så naturligtvis de brunbarkade fiskarna själva, de flesta av dem tillika jordbrukare. Och titt och tätt förirrade sig även någon bondgubbe med ök och kärra till den avlägsna kusttrakten för att förse sig med havets goda håvor. — En liten båtbygga fanns även för fiskarna i Kibru. Den byn var också svenskhetens sista utpost i öst, ty sedan tog rent estnisk bebyggelse vid. Från stranden kunde man nästan räkna hus och träd på de närbelägna Rågöarna, men förbindelsen med fränderna där var ej mycket att tala om. På slingriga vägar och genom många grindar kunde man slutligen komma fram till Brask, där det också fanns svenskt inslag. Därifrån ledde landsvägen genom Ugglas åter fram till kusten och byn Alliklepp — svenskbygdens kärna. Den gamla kvarnen stod där på den steniga stranden och hälsade en var välkommen på långt håll. Strax invid skummade och brusade under stormiga höstdagar det öppna grå havet, på vintern låg det tyst och vitt — en ändlös, öde slätt. Men på våren blev det levande igen, när isen flöt sin kos, motorbåtarna puttrade på dess böljande yta och sjöfåglarnas skrik hördes dagen i ända. Och slutligen kunde kustborna åter glädjas åt det glittrande, blå sommarhavet, som gav en sådan ljusning åt tillvaron i den karga, fattiga och ganska ensliga svenskbygden. En bygd med stenbundna åkrar och grå hus, med sandkullar och grusvallar längs stranden, med granskog och talldungar, med hasselsnår och björkhagar, med magra enbackar och doftande ljunghedar. Och en öppen horisont. En vacker bygd! Bebodd av kärva arbetsamma invånare med ett gammalt underligt språk, som var på väg att dö ut och som blott få av de yngre hade lärt sig. En liten spillra av de svensktalande finns ännu kvar där — de ville hellre möta ett ovisst öde än lämna sina hem. De kommer kanske att utplånas tillsammans — de sista svenskätlingarna och den gamla kvarnen vid Finska viken.

Den bygden var vår en gång!

D. S.

ra kynöbor sällat sig till denna svenska familj. Runö fyr torn skötes av rysk militär. Samma gäller för alla övriga fyr torn på Estlands västkust. Runö har numera ytterst få invånare. Säljakten är omöjliggjord genom en förordning, som för Sovjet-Estlands medborgare förbjuder innehav av kulgevär. Huvudnäringen är därför fiske.

Förutom de två deporterade vit-ryska familjerna ha inga ryska privatpersoner besökt Runö. Grannön Kynö har däremot haft mera påtaglig känning av ryssarna, i det att t. o. m. folk från det inre av Ryssland om vintern kommit och hälsat på i avsikt att skaffa födoämnen.

Vanligen erbjuda de i utbyte varor, som synbarligen under kriget införskaffats från Väst-Europa. Men det förekommer även fall, då ryssarna med våld taga vad de åstunda.

De svenska fiskare, som stannat kvar på Ormsö, samt alla nykomlingar till ön ha förts samman i en gemensam fiskeriförening, av vilken några medlemmar äro bekanta för oss. Sammanslutningens brigadiär är sålunda A. Rosenblad, vilken — enligt meddelanden, som offentliggjorts i sovjet-estniska tidningar — redan fångat normen för femårsplanen, 28.000 kg. Vidare är det bekant, att Johan Engström, Johan Salin, Anders Alros, Hans Lilja, Johan Berggren och Piiber äro medlemmar i fiskerikartellen. Ordförande är Ivanson.

De övergivna gårdarna på ön ha genom den nya jordreformen styckats sönder och utdelats till ester och ryssar, som återvänt från krigstjänstgöring. Av de estlandssvenskar, som mobiliserades 1941, ha några hälsat på i sina tidigare hem. En del av dem, som mobiliseringen omfattade, äro spårlöst försvunna. Ormsö har numera färre invånare än tidigare.

Omkring Ormsö och inne i Hapsalviken var fiskfångsten i höstas ovanligt riklig, och därför kunde fiskarna ganska lätt fylla de normer, som ålagts dem. Siken gick in under land i tidigare oanade mängder.

Vid sidan av ormsöborna kan man även nämna fiskarna på Holmen i Hapsal. Av dessa finnas kvar bl. a. Alexander Mensas, Villem Kivi, Lebbin och Matorin. Köpmannen vid fiskhamnen, Jöebe, lär ha skrivit från sin förvisningsort i Sibirien, men har ej återvänt hem. Borgmästare i Hapsal är Brandt, f. d. eldare på ångfartyget "Endla" och sedermera civilanställd inom Estlands försvarsmakt. Landshövding är Armin Lebbin, son till fiskaren Lebbin. Den nye landshövdingen lär nyligen ha sänts till partihögskolan "för att fullkomna sitt vetande". Denne unge man var rätt allmänt känd som en av stadens otrevligaste individer.

Skrothandlaren Joffe har med sina söner återvänt från Ryssland. Den yngste sonen, Grisca, är numera en bemärkt kommunistisk funktionär. Chefen för Estlands Bank, Loritz, den på Ormsö välkände byggmästaren Vösu, stadsingenjören Sillak samt en rad andra ha arresterats.

Om livet på Nuckö vet man föga. I varje fall tycks det ej finnas många fiskare kvar där, ty

John Klasson †

Ett smärtsamt sorgebud utgick på torsdagen inom Nederkalix församling, förmälände att förste komministern i församlingen John August Klasson på natten lämnat detta jordiska. Komminister Klasson, som innevarande år skulle fyllt 55 år var en ovanligt dugande församlingspräst med ett gediget kunnande och en djup tankeväckande ordets förkunnare, som församlingsborna gärna lyssnade till. I allt sitt görande och låtande älskade han ordning och reda, något som kom väl till pass ej blott inom de omfattande prästerliga gärningarna utan även i hans övriga verksamhet. På det sociala området har han utfört ett intresserat och förtjänstfullt arbete särskilt inom barnavården och han var ordförande i Nederkalix barnavårdsnämnd. Hans stora intresse för och stora kännedom om språk har gjort att han var en flitigt anlita tolk vid olika tillfällen under krigsåren och nära nog vilken nationalitet som var representerad nog klarade han ut det. Politiskt var komminister Klasson ej engagerad i

man hör aldrig talas om sådana. En stor mängd nyinflyttade, bland dem många ryssar, ha tagit de kvarlämnade gårdarna i besittning. Romanovernas hemman i Österby brukas numera av en fiskare från Hapsal, Pischailo. Gamle Post-Hans Vesterblom dog i sitt hem för rätt länge sedan. Längs hela kusten råder samma system som under den förra ryska ockupationen: fiskarnas båtar föras samman och låsas inom taggträdstängsel under gränsbevakningens uppsyn.

På Odinsholm finnas inga privatpersoner kvar. Hela ön är befästningsområde. Även på Nargö finns ett sådant område, dit privatpersoner ej äga tillträde. I Rikull och Vippal ha de övergivna gårdarna övertagits av andra människor, främst ryssar och ingermanlänningar.

Fastlandsborna ha knappast någon möjlighet att besöka öarna, emedan det fordras en särskild av milisen utställd "propusk" (passersedel) för att fara över dit.

något särskilt parti. Han hade en stark känsla för rätt och sanning och ställde sig gärna på de svagares sida, sparade sig aldrig när det gällde att göra en tjänst. Han hade en ovanlig förmåga att vinna sina medmänniskors hjärtan.

Nederkalix församling har i komminister Klasson förlorat en duglig och högt uppskattad församlingstjänare och hans minne kommer att bevaras i tacksamhet och ljus. Han sörjes närmast av maka född Welin, två söner, aldrig mor samt syskon.

Komminister John August Klasson var född i Almsåtra, Växjö stift, den 4 maj 1893. Han prästvigdes 1920 som adjunkt vid Estlands svenska kontrakt. Samma år blev han kyrkoherde i Vormsö, Estland. Han återvände 1930 till hemlandet, blev komminister i Muonionalusta och stannade där i fem år till 1935, då han kallades till förste komminister i Nederkalix, vilken tjänst han fortfarande uppehöll vid sitt frånfalle.

(Norrbottens-Kuriren).

*

Ett sorgebudskap nådde torsdagen den 19 februari nedskrivaren av dessa rader. Komminister John Klasson, Kalix har avlidit på lasarettet därstädes, där han under 14 dagars tid vårdats för en hjärtsjukdom. Dödsorsaken torde ha varit en blodpropp. Han var vid sin död nära 55 år gammal.

Vem John Klasson var, behöver ej närmare redogöras för. Största delen av Kustbons läsare och i synnerhet ormsöborna känna honom väl. Aldrig tidigare har väl någon rikssvensk prästman, bortsett från J. L. Österblom, betytt så mycket för både den andliga och den materiella utvecklingen på Ormsö, som John Klasson. Han kom ut till oss i Estland, strax efter det landet fått sin självständighet. Allting var nytt, och mycket skulle utföras. Detta förstod Klasson, som han i dagligt tal kallades, han gick till verket med frejdigt mod och lyckades väl med allt han företog sig. Klasson var av den typ, som skalden Karlfeldt beskriver i en dikt: "Och han talte med bönder på bönders vis, men med lärde män på latin". Jag tror inte, att någon ormsöbo någonsin gick från prästgården, dit alla sökte sig i vad ärende det än gällde, från sjukdom i hem eller ladugård till protesterad växel eller böneskrift, utan att ha blivit förstörd eller hjälpt. Klasson var en psykolog, och denna sin naturliga begåvning använde han till att hela det sjuka och reparera det söndriga.

Frånsett den rent andliga vården, där ingen som Klasson kunde trösta vid en öppen grav eller sjukbädd eller från predikstolen förmana och med skärpa tillrättavisa i vad han ansåg vara till fördärv, var han en stor organisatör och föregångare på det rent praktiska området. Vi skall inte glömma hans och sedermera hans unga hustru Agnes' insats för höjandet av hemkulturen. Klasson var den förste, som i praktiken vid det jordbruk, vilket tillhörde prästgården och som utgjorde den enda lön ormsöborna praktiskt behövde betala sin sjelasörjare, började använda bl. a. konstgödsel. Han var den, som införde den

Modersmålet

av dansken professor Vilhelm Andersen, uppläst av honom som avslutning på ett föredrag, som han höll vid en kurs för modersmåls lärare på Nääs i Sverige år 1916.

*Modersmaalet — söde Lyd av hjemme!
Modersmaalet er min Moders Stemme.
Modersmaalet — fulde Manddoms Lyst!
Modersmaalet er den Elsktes Røst.
Det har Lyd av længst henfarne Sjæle,
Modersmaal er Evighedens Måle.
Det er Folkestammens Støbe-Skaal.
Modersmaalet det er Nordens Maal.*

I översättning till svenska av Hugo Ekhammar:

*Modersmålet — barndomston där hemma!
Modersmålet är min moders stämma.
Modersmålet — klang ur mandoms bröst!
Modersmålet — hjärtevännens röst.
Längst hänfarna fädrens ord och aning!
Fädrens språk är evighetens mening.
Det är hela stammens stöpeskål,
modersmålet, det är Nordens mål.*

svenska rödfärgen; prästgården målades först, och sedan piggade den upp bilden av de grå stugornas mångfald. Vem minns ej Klassons jättearbete då det gällde att restaurera Ormsö kyrka och prästgård. Där om någonsin skapade han en minnesvård över sin gärning på Ormsö. Tiderna ha nu förändrats, men om också kyrkan och prästgården blir till en ruin bakom järnridån, så kanske det ändå blir kvar någon plåtbit vittnande om att St. Olai kyrka var en av de första byggnader på Ormsö som fick plåttak. Detta var endast en liten del av det verk Klasson utfört till ormsöbornas fromma.

Med de estniska myndigheterna stod han på mycket god fot, och sedan han lärt sig landets språk nästan som en infödd, förstod han att skapa respekt för sig och hjälpa många öbor med ärenden hos myndigheterna.

Nu är han borta, vår gode vän John Klasson, han som mindes varenda ormsöbo och kände de närmare 3.000 öbornas släktförhållande. Vi som fått en fristad i Sverige och kunna se tillbaka på den tid som gått, bevara i ljust minne tiden på Ormsö och Klassons vänliga nick till envar när han trädde in i sin alltid fyllda kyrka. Inte heller sedan han återvänt till Sverige, glömde han estlandssvenskarna. Han följde de ödesdiga händelserna, och de estlandssvenskar som träffat honom här, veta med vilket intresse han tog del av allt som försiggått därborta.

Vi kunna ej annat än böja oss inför det oundvikliga. Till John Klassons trogna livskamrat, Agnes, gå i dessa dagar deltagande tankar från tusentals estlandssvenskar. Måtte vårt deltagande hjälpa henne att bära sorgen. Saknaden är tung även i våra hjärtan.

A. A s p e l i n.

Estlandssvensk ungdom på Birkagården

De flesta estlandssvenska ungdomar, som varit bosatta i Stockholm någon längre tid ha väl hört talas om Birkagårdens estlandssvenska klubb. Flera av dem ha väl också varit där på något samkväm. Programmen upptogo antingen föredrag, sång, ofta av Arnold Larsson, eller någon liten sketch, där några av medlemmarna själva uppträdde. Efter kaffet eller téet följde sedan folklek och dans.

Det var kurator S. Bruce, som tog initiativet till denna klubb. När estlandssvenskarna först kommo till Sverige, vände sig Bruce till Birkagården och frågade, om man inte där kunde ordna en klubb för de ungdomar, som funnos in kvarterade på Sabbatsberg. Efter överläggningar mellan Arnold Larsson, Sigge Bruce, Sven Bergman och undertecknad ordnades så på prov ett samkväm i Birkagården.

Med stor spänning väntade vi en kväll klockan 8 på hur många som skulle hörsamma kallelsen. Klockan blev 8, ingen hade kommit. Men vid halvnotiden hade ett 60-tal ungdomar infunnit sig.

I Birkagården är det alltid vanligt, att man börjar ett program med allsång. Men frågan var: kunde estlandssvenskarna sjunga? Arnold Larsson beslöt att göra ett försök, och då han tyckte, att Modersmålets sång skulle passa, föreslog han den. Döm om vår häpnad, när samtliga estlandssvenskar reste sig och sjöngo sången stående, på ett sätt som den väl aldrig sjungits i Birkagården förut. Vi kommo snart underfund med, att när det gällde att sjunga kunde vi i Birkagården inte ta upp tävlan med estlandssvenskarna.

Det första samkvämet blev lyckat, och så beslöts, att vi skulle fortsätta. För den skull bildades en klubb, som sedan fortfor med sin verksamhet ända till hösten 1947.

Nu frågar någon: Vad är Birkagården? Ja, den frågan är inte så lätt att besvara. Är det en religiös förening? Är det en folkhögskola? Är det inte barnkrubbor och läxhem för skolbarn? Nästan alltid står man svarslös inför frågan. Ty Birkagården är något av allt detta och ändock något mer. Närmast sanningen skulle man kanske komma, om man sade, att Birkagården är ett settlement, men detta är tyvärr ett utländskt ord och det motsvarande svenska uttrycket "hemgård" säger kanske inte heller så mycket.

Ordet settlement är engelskt, och det är också från England Birkagården har hämtat sina idéer. I England äro ju klassmotsättningarna större än i Sverige. Den mest skriande nöd bor inte långt från lyx och överflöd. Och det var för att — om också i liten skala — överbrygga dessa motsättningar, som en skara universitetsungdomar helt enkelt slog sig ner i fattigkvarteren för att dela med sig av vad de fått lära. Man ville bygga en bro över den klyfta, som skiljer människorna åt; man ville liksom betala något av den skuld, i vil-

RUNÖSLÖJD

Rektor Per Söderbäck skrev någon gång i Kustbon om hemslöjden i estlandssvenska bygd. Jag vill minnas, att han därvid särskilt dröjde vid tillverkningen av spinnrockar i Rikull och vid skomakeriarbeten på Nuckö. Rektor Söderbäck menade, att dessa yrken där uppbars av utmärkt yrkesskicklighet och att det är förvånansvärt, att man där i de avlägset belägna byarna påträffade yrkesmän, som kunde betecknas som finkännare på sina respektive yrkesområden. — Och i sanning, vilken förnäm och smäcker stil var det ej på gamle Klingbergs spinnrockar! De voro hållbara, lätthanterliga och fina i sin konstruktion. Och skomakarna i Gutanäs

ken man kände sig stå till dem, som på grund av samhällsförhållandena fått mindre av den rikedom och det behag, som andlig kultur skänker tillvaron.

Teol. dr. Natanael Beskow, psalmdiktaren, den religiösa förkunnaren, konstnären och läroverksrektorn hade varit över i England och studerat dessa settlement. Han beslöt nu att försöka grunda något liknande i Stockholm. Visserligen fanns det inga sådana fattigkvarter i Stockholm som i London. Men han ansåg, att människor från olika arbetsområden och samhällslager behöfde mötas som likar och dela med sig av varandras livserfarenheter. Så började år 1912 Birkagården sin verksamhet. Och nu har rörelsen vuxit upp till att omfatta de mest olika verksamhetsgrenar.

En av de största är "Birkagårdens Ungdom", som är en ungdomssammanslutning för intresserade över 15 år. Den består av ett stort antal sektioner och klubbar, som sysslar med de mest olika saker alltifrån träslöjd, bordtennis, gymnastik, sång, porslinsmålning till en kurs i vegetarisk matlagning.

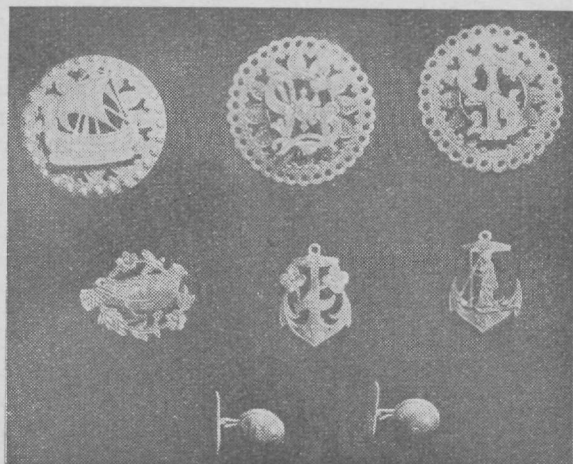
Klubbarna träffas gemensamt en gång i månaden till så kallad månadsträff. Då börjar man alltid med underhållning i någon form, ev. föredrag, musik eller sång och sedan vidtar folklekar och dans.

För närvarande finns det ungefär 250 medlemmar i "Birkagårdens Ungdom" eller BU, som sammanslutningen allmänt kallas.

Gemensamt för alla sektioner och klubbar är sommarhemmet Tallholmen i Mälaren. Dit kan man fara på semester eller över lördagar och söndagar, och vistelsen där är mycket billig. Det största problemet för närvarande är bristen på lokaler och ledare, men det är ett problem som Birkagården har gemensamt med många andra ungdomsorganisationer i vårt land.

Att den Estlandssvenska klubben, som tillhörde "BU" numera upphört, berodde på att de allra flesta medlemmarna kommit in i det svenska samhället. Alla hade fått arbete och alla hade skaffat sig vänner och kamrater. Och då ansåg vi, att den inte längre hade någon uppgift att fylla.

Kjell Teglund.

Silversmiden av Peter Schönberg, Runö.

voro kunniga i sin yrkesskicklighet som mästarerna i ett skomakarskrå. De voro hållbara, de kängor och skaftstövlar de tillverkade!

Ifrån fastlandet flytta vi oss över till Runö och betrakta hemslöjden där. Det är ju allmänt bekant, att runöborna hade ett utpräglat sinne för hemslöjd. — På hösten och vintern var det som om runöhemmen vore försjunkna i ett sus och stilla dunkande: det var flitiga händer som stickade, spunno, vävde, knyplade, sydde kläder, tillverkade skodon, slöjdade husgeråd och möbler, byggde båtar eller slogo rep. Där smiddes också, och hammarslagen klingade ofta genom byn mellan smedjorna. Flit, flit — denna flit, som kännetecknade den strumpstickande ormsökvinnan, denna flit rådde också här. Arbetstakten där på Runölandet var kanske dock något mera dämpad. Peter Schönberg liksom överglänste annan hemslöjd med sina silversmiden. En självlärd man var han, men en mästare ut i fingerspetsarna. Hemma i sin verkstad berättade han för mig, hur det kom sig, att han så småningom — troligen under kyrkoherde Gordons tid — började smida silverarbeten. Steg för steg arbetade han sig fram i sitt yrke och blev slutligen en mästare inom sitt fack. Hans arbete har filmats och hans silversmiden ha hittat vägen till många länder. Hans son Elias Schönberg är bosatt i Slite på Gotland. — I Spillersboda i Röslingen bor en annan rätt kunnig och yrkesskicklig runöbo. Jag syftar på Isak Strömfelt, den skicklige, stillsamme mannen, som kan bygga fina båtar och smida prydliga runöknivar. På hans arbete var det smak och stil från den prydligt tillverkade skidan kring runökniven ända till mästarens vackra nya hem, som han själv hade timrat upp och försett med vattenledning.

Runöbornas kärlek till gamla minnen har tagit sig uttryck i de votivbåtar föreställande runöjalar som t. ex. A. Palmkron och J. Nordgren ha tillverkat. Det vore önskvärt, att runöborna även här i Sverige idkade hemslöjd och bevarade sin kärlek till och sitt sinne för den.

A. Sg.

Varifrån härstamma vi?

Denna artikel har skrivits av en estnisk ingenjör med historieforskning som fritidssysselsättning. Flera av författarens synpunkter inbjuda till tankeutbyte, och vi hoppas därför, att våra läsare komma att i Kustbon framföra sina åsikter beträffande de frågor, som här behandlas.

RED.

I J. Koits bok "Estlands historia för folkskolan" läste våra barn, liksom vi själva tidigare lärt oss, att esterna tillsammans med ostjaker, voguler, ungrare, syrjaner, votjaker, lappar, tjere-misser, mordviner, vepser, karelare, finnar och liver tillhöra den finsk-ugriska folkgruppen. Vid tiden för Kristi födelse skall sålunda en stam av denna stora folkfamilj ha invandrat till Estland och där slagit ned sina bopålar. Denna stam var enligt läroboken våra förfäder. Det språk de talade tillhörde den finsk-ugriska språkgruppen och fortlever i den nu talade estniskan.

Det är ju möjligt, att en sådan invandring verkligen ägt rum. Det kan även äga sin riktighet, att estniskan utvecklats ur denna folkstams språk. Men att enbart på grund av dessa omständigheter räkna esterna till den finsk-ugriska folkgruppen, vore dock att ställa upp en teori utan hänsyn till det skeende, som historikern ser bakom de källor, vilka om än knapphändigt belysa vad som försiggått på andra sidan Östersjön under den tid skandinaverna strömmade ut över världen. *

Enligt ovannämnda lärobok var det nuvarande Estland bebott redan strax efter sista istiden, alltså tusentals år före den tid, då denna finsk-ugriska stam skulle ha slagit sig ned där. Följaktligen måste man räkna även dessa urinvånare som esternas förfäder. Det är — enligt läroboken — ej bekant, vilken ras detta folk tillhörde eller vilket språk det talade. Enligt några forskare skulle vi dock även här ha att göra med en finsk-ugrisk stam. En lekman kan emellertid svårligen inse, att denna urbefolkning under en tid, då brist på bosättningsområde icke kan ha rått, skulle ha vandrat hundratals mil från det inre av Asien för att bosätta sig vid Östersjöns kust flera tusen år före den tid, då de andra finsk-ugriska stammarna satte sig i rörelse västerut. Det ligger ju mycket närmare till hands att antaga, att denna befolkning var avkomlingar till de vita människor, som bodde här i Nord-Europa redan under den sista — d. v. s. den tredje — istiden och som voro de övriga nordiska folkens, främst då skandinavernas urfäder. Detta antagande bestyrkes även av de sten- och bronsredskap, som man funnit i Estland och vilka i allo likna dem, som varit i bruk hos skandinaverna vid samma tid. *

Under första årtusendet efter Kristi födelse hade de skandinaviska folken vuxit ut till handlingskraftiga och företagsamma stammar. Deras klippiga hemland blev dem för trångt. De begåvo sig ut på handels- och rövarfärder till främmande länder. På dessa färder lade de ofta under

sig andra riket och bosatte sig där. De drogo fram i alla väderstreck, där det fanns farbara vatten för deras skepp. Sålunda hade skandinaverna — eller vikingarna, som de också kallades — bosättningsområden på Island, i England, Frankrike, Italien, Ryssland, Finland, Baltikum och flera andra länder. Oftast gingo vikingarnas färder i österled, och därför uppstod där den största skandinaviska bosättningen. I Finland t. ex. se vi ju än i dag vikingarnas ättlingar som bilda en fast och enhetlig befolkningsgrupp i Nyländska skärgården samt på landets syd- och västkust. Dessutom äro adelsmän med svenskt modersmål spridda över hela Finland på sina gods.

Förhållandena torde i Estland ursprungligen ha varit ungefär desamma som i Finland, ehuru man i dag i Estland kan påträffa endast någon enstaka avkomling av vikingarna med svenska som modersmål. Man kan emellertid antaga att det från början fanns en större skandinavisk bosättning i Estland än i Finland. Detta antagande stöder sig på följande förhållanden.

Över Estland gick huvudstråket till östkontinentens inre. Följaktligen måste färderna genom detta land ha varit livligare än annorstädes. Att vikingarna kallade detta land Estland, d. v. s. Östland, tyder på att deras främsta "bas" i Östväg fanns där.

Flera nu levande estniska ortnamn äro helt skandinaviska, antingen i rent svensk form eller något ombildade. Ävenså äro flera i tyskan och ryskan använda estniska ortnamn av skandinavisk härkomst. Exempelen äro många:

län: Reval, Vik (Wieck), Ösel, Rotalia;

städer: Reval, Hapsal, Leal, Pärnu = Pernau (Pernå — vi kunna draga oss till minnes, att estniska folket för icke så länge sedan läste Perno postimees!), Võru = Verro (Vörå), Dorpat o. s. v.; Vörå och Pernå förekomma som ortnamn även i Svensk-Finland; ordet å förekommer ofta i svenska ortnamn;

herrgårdar: Puka (Bock), Wittu (Vitte), Päri (Berg), Triigi (Stryk), Roosna (Rosen) o. s. v.;
öar: Ösel, Dagö, Runö, Nuckö, Mon, Nargen, Vrangell, Ormsö, Hästholm o. s. v.;

byar, gårdar och öar: (exemplen från Töstamaa socken): Miidu (Midö), Maneja (Manö), Tallbu (Tallbo), Kuru (Gård), Sagrise (Zackris), Torila (Torg), Koti (Got), Liu (Liö), Rootsi, Ranna, Kihnu (Kynö), Sorgu (Sorkholm = Sorkö), Sange (Sangö) o. s. v.; till Töstamaa socken hörde delvis Rotalia läns tvenne sydligaste socknar, vilka i gamla urkunder benämnas Cotze och Svorbe; dessa torde vara de samma som nuvarande Kastna och Sarvi. Det ser ut som om de svenska orden "got" och "by" utgjorde en ursprunglig beståndsdel i dessa namn.

Estlands indelning och styrelsekick i förvaltningshänseende under vikingatiden överensstämde med förhållandena i vikingarnas hemland. Sålunda indelades Estland i län, vilka i sin tur sänderföllö i "kihelkonnad" (motsvarande nutida svenska socknar). I ordet kihelkond återfinnes möjligen det svenska ordet fylke, fylkekung. Ki-

halkonden omfattade i sin tur flera *vald* eller "välden", vilka lydde under sina jarlar (*vald* = våld). Jarlen, som av inlandsfolket kallades *parun* (ryskt bojarin, möjligen av ordet bo-jarl; härav även franskans baron), bodde på sin gård, som kallades *möis*. Vikingarnas stödje- och försvarspunkter voro fornborgarna, vilka kännetecknas av ett starkt bålverk (gård, varav det ryska ordet för stad: *gorod*).

I de äldsta urkunderna kallas Väst-Estland för *Rotalia*. Detta namn är sannolikt härlett av *Roddarslag*, namnet på vikingarnas landskap i deras hemland. Forskarna anse, att samma namn går igen i det svenska *Roslagen* och det ryska *Russj*.

Man frågar sig givetvis, hur förhållandet mellan vikingarna och inlandsfolket kan ha varit. Carl Grimberg säger i sin bok "Sveriges historia för folkskolan, att vikingarna för folken längs Europas västkust voro ett sannskyldigt gissel.

Var det så även i öster?

I Finland har det ej varit tal om allvarigare motsättningar mellan de bägge folken, varken i längst förgången eller nuvarande tid.

Beträffande förhållandena i Ryssland finna vi svar på denna fråga i Nestorskrönikan, där det står, att slaviska och finska sändebud kommo till vikingarna och sade: "Vårt land är stort och rikt, men där råder stor oreda. Kom för att härska och befalla över oss." Därav se vi, att vikingarna stodo högt i de andra folkens aktning och att man frivilligt tog dem till sina härskare.

Beträffande Estland finns det ingen grund att antaga, att förhållandet där skulle ha varit sämre än i grannländerna. Man kan till och med förmoda, att just Estland, den vikingabebbyggelse, som låg närmast Ryssland, var den goda förebild, som föranledde slaverna att kalla vikingarna till sina härskare. Det är sannolikt, att de första skandinaviska furstarna i Ryssland kommo från Estland, ty dåtidens ryska stammar kände som farkoster endast ekstocken och flotten, och med dessa skulle de icke ha kunnat taga sig över till Skandinavien. Detta antagande stödes ytterligare av det förhållande, att furst Jaroslav, vilken i sjätte led härstammade från den förste svenske fursten i Ryssland, företog ett erövringståg till Dorpats län med motivering att detta varit hans fäders land-(votschina).

Esterna ha ett uttryck som lyder "den gamla goda svenska tiden". Detta ordstäv säges syfta på den svensktid, som varade från 1561 till 1721. Men varför skulle detta uttryck icke lika väl kunna gälla denna äldsta svenska tid?

*

Man frågar, hur det kommer sig, att dessa så talrika och mäktiga "östländska" vikingar under senare tid så gott som helt och hållet försvunnit.

I början av 13. århundradet beslöt den katolska kyrkans ledning att omvända folken i de baltiska länderna till kristendomen. Till en början försökte man åstadkomma detta på fredlig väg. I denna avsikt sändes från Sverige biskop Fulko över till Estland och från Tyskland biskop Mein-

hard till Livland för att predika den kristna läran. Men dessa biskopars missionsarbete bar ej frukt. Därför beslöt den katolska kyrkans ledning kristna dessa hedningar med våld. Påven förkunnade korståg och förlät alla synder för de kristna, som drogo ut i kriget. Krigarna kommo samman från hela det dåvarande kristna Europa, men framför allt från Tyskland, varför detta krig ofta kallas kriget med tyskarna. Korsfararna bildade en stående här — Lantbrödernas orden — som stod till livländske biskopens förfogande. När denna krigsmakt visade sig otillräcklig, sändes danske och svenske konungen med sina härrar till undsättning. I detta krig nyttjades för övrigt samma grepp, som kom till vidsträckt användning i senaste världskriget: sedan ett folk underkuvats, tvangs det med i kriget mot en annan fiende. Sålunda erövrades först letternas område, sedan livernas och estniska inlandsfolkets samt slutligen de dittillsvarande härskarnas, de östländska vikingarnas område — Estlands öar och västkust.

Vikingarna sökte hjälp utifrån. De utnyttjade härvidlag släktskaps- och vänskapsförbindelser med härskarna i Ryssland och Finland. Ryssland kom till undsättning men i alltför ringa omfattning och hjälpen från Finland anlände för sent.

Kriget mot den övermäktige motståndaren varade i flera tiotal år och innebar en stor förlust i människoliv för vikingarna, vilka fingo bära krigets tyngsta bördor. De överlevande underkastade sig, blevo döpta och stannade i sina dittillsvarande hem. Men baronen var numera icke härskare över sitt "välde", utan han fick sin makt av biskopen eller svärdsbrödraorden. Han måste även erlægga tionde till överheten. Detta fick han i sin tur pressa fram av folket inom sitt "välde." Därav uppstod snart oenighet mellan baronen och "väldet". Emedan baronen för att bevara sin ställning var tvungen att eftersträva biskopens eller ordens vänskap, förtyskades han så småningom, då de nya landsherrarna oftast voro tyskar.

Den enkla vikingabefolkningens vägar voro andra. För att få större inkomster, läto baronerna människor från det inre av landet flytta ut till deras glest befolkade "välden". Då den enkla befolkningen råkat under nästan samma sociala förtryck som stammen i det inre av landet, började de två folken småningom smälta samman, medan de levde sida vid sida. Språket blev i allmänhet det som talades inne i landet. Denna uppblandning och övergång till inlandsbefolkningens språk har i Estland fortgått ända till våra dagar. Mången gamling från Estlands västkust vet berättat, att han känner byar, i vilka under hans barndom talades svenska, medan man numera där övergått till estniska.

*

Vi se alltså att det forntida Estlands vikingar icke försvunnit spårlöst. Vi möta deras ättlingar ej endast i de några tusen estlandssvenskar, som till för kort tid sedan bebodde avsides belägna öar och områden vid Estlands väst- och nordkust.

De finnas långt talrikare bland det estniska folket med mer eller mindre blandat blod. Slutligen se vi vikingarnas (eller rättare jarlarnas) efterkommande i flera baltiska adelssläkter: Buxhoevden, Yxkull, Patkull, Pilar, Stryck, Himmelstierna, Rosen, Helmersen m. fl. Detta intygas redan av deras uråldriga skandiska namn. Tsaren lär en gång ha erbjudit en Buxhoevden grevetitel, men denne skall ha svarat, att han ej kunde mottaga titeln av en adelsman, vars släkt var mycket yngre än hans egen. I varje fall har det fått ödesdigra följder för Estland, att adeln, d. v. s. den intelligentaste delen av befolkningen, och de enkla människorna råkade komma i motsatta läger. Som en följd därav måste det enkla folket leva utan intellektuella i hundratals år, innan det mot slutet av förra århundradet förmådde frambringa nya intellektuella, vilka än en gång införde sitt folk på den politiska och kulturella skådebanan, nu under namnet ester.

*

Det nuvarande estniska folket räknar således som sina förfäder utom de från öster kommande finsk-ugriska stammarna även sjöfolket från Skandinavien. De förra kallade sig själva "maarahvas" — landsfolket; finnarna benämnde dem "virolaiset", ryssarna "tjudj" och letterna "igauans". De andra voro östvingarna — esterna (av ordet öst, estlsv., êsta), liksom nordvikingarna lystra till benämningen norsk, norrman (av ordet nord).

Det är svårt att säga vilken stams blod, som är övervägande. Men även vid en flyktig granskning av esterna, finner man hos dem drag, som äro utmärkande för skandinaverna: hög kroppsbyggnad (bredvid svenskarna ha esterna Europas största medellängd), långa armar och ben, stark benbyggnad, ljusa ögon och ljust hår o. s. v. Dessutom finnas en del för de bägge folken gemensamma egenskaper: bägge tillhöra världens bästa idrottsnationer, bägge äro goda sjöfarare, bägge äro framstående vandrare och ha spritt sig över hela världen, bägge äro utpräglade individualister, för bägge är avundsjukan utmärkande o. s. v.

Å andra sidan är det svårt att finna gemensamma rasdrag hos esterna och de arktiska, finsk-ugriska folken. Gemensamma karaktärsdrag med finnarna och andra vid Östersjön boende finsk-ugriska folkstammar talar icke emot det ovan anförda, ty även dessa folk äro uppblandade med andra, även med skandinaver.

*

Språkklyftan har ingen betydelse vid utredningen av esternas och skandinavernas släktskapsförhållande. Negrerna ha bott i Amerika under flera generationer och tala endast engelska, men de äro dock negrer.

Men det nuvarande estniska folket har ej förlorat sitt forna skandinaviska språk spårlöst. Det finns tusentals svenska ord, ordstammar, ortnamn och personnamn kvar i estniskan. Dessutom ha esterna på sina ställen, t. ex. Kynö och delvis på halvön Sörve, bevarat den för de skan-

RUNÖMINNEN

av folkskollärare A. Samberg

(Forts.)

Upprätthållandet av regelbundna förbindelser med fastlandet — antingen Estland, Livland och Kurland eller med den stora ön Ösel nära Estlands fastland var för runöborna under tidernas lopp ett svårlöst problem. I det stora hela voro ju runöborna heller icke i särskilt hög grad beroende av regelbundna förbindelser med yttervärlden. Runö var ett land och en värld för sig, där man kunde leva i lugn och ro och där man fick vara sin egen herre. Man var ej alltid glad över besök utifrån. Man kunde aldrig veta, vilka nymodigheter och besvärligheter sådana besök kunde föra med sig. Egentligen var det nog bäst, när man fick leva i ro. Därtill kom också, att man på Runö saknade hamn och brygga. Veckor och månader i sträck kunde stormen rasa härute. Var skulle man under sådana förhållanden förankra farkosten, med vilken man upprätthöll de regelbundna förbindelserna med yttervärlden... Men "land skall med lag byggas", och så alldeles avskilda ifrån den övriga världen fingo runöborna ej heller framleva sitt liv. De voro tvungna att inordna sig i det övriga stora samhället, inom vars intressesfär Runö låg. Myndigheterna begärde, att runöborna då och då skulle resa till någon på förhand överenskommen ort eller stad för att avhämta post. De skulle därvid också ha med sig post ifrån ön, de skulle besöka ämbetsverken eller någon högre ämbetsman och därvid få tillfälle att framlägga sina eventuella önskemål. Genom sitt läge långt ute i havet hade Runö också betydelse för den allmänna sjöfarten. Voro nu runöborna en gång på besök, fingo myndigheterna passa på för att komma i kontakt med dem. Vid sina besök och under sina resor uppsökte även runöborna själva ämbetsverk och personer i ansvarig samhällsställning.

På ön fanns det ingen läkare. Vid svårare sjukdomsfall var man därför tvungen söka läkarhjälp på fastlandet eller på Ösel. — När vädret var gynnsamt på hösten och på våren reste männen ut på säljakt till fastlandets, Ösels och Dagös kuster. Vanligen var det i mars, som runömännen grepos av denna sin genom århundraden ingrodda reseinstinkt.

Under äldre tider lära runöborna ha fått sin post ifrån Vindau. Då lär det en gång ha hänt, att länsmannen stannade några dagar längre än vanligt i Vindau. I förargelsen över detta skall

dinaviska språken karakteristiska musikaliska accenten.

Varför skola vi fortsätta att intala oss själva och lära våra barn, att vi höra till samma stam som ostjaker och syrjaner? Det ligger tvärtom i vårt eget intresse att icke förneka blodsfrändskapen med de skandinaviska folken.

J. LAARE.

ÖVERSIKT

över antalet personer som erhållit svenskt medborgarskap.

Genom kommitténs för estlandssvenskarna försorg ha till den 1 februari 1948 2.354 ansökningshandlingar, omfattande 5.432 personer, inlämnats till Kungl. Maj:t för erhållande av svenskt medborgarskap. Hittills ha 2.091 ansökningar beviljats och därigenom ha 4.911 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap. 132 ansökningar gällande 286 personer ha icke beviljats och 131 ansökningshandlingar berörande 235 estlandssvenskar äro således f. n. föremål för myndigheternas prövning.

Estlandssvenskarna, uppdelade efter gamla bosättningsområden, ha inlämnat och erhållit svenskt medborgarskap enligt följande:

	Antal personer för vilka ansökan om svenskt medborgarskap inlämnats.	Antal personer vilka hittills erhållit svenskt medborgarskap.
Ormsö	1.762	1.647
Rikull	1.324	1.235
Nuckö	1.011	960
Rågö	207	201
Runö	218	192
Nargö	114	113
Reval	375	258
Odinsholm	60	58
Vippal	117	87
Korkis	71	51
Hapsal	59	51
Övr. Estland ..	108	58
Gammalsvenskby	6	—

Utom ovannämnda 4.911 personer ha under tiden ytterligare 52 estlandssvenskor erhållit svenskt medborgarskap genom giftermål med svenska medborgare. Av dessa ha 39 estlandssvenskor ingått äktenskap med rikssvenskar och 13 estlandssvenskor med estlandssvenskar, vilka redan före giftermålet varit upptagna såsom svenska medborgare.

hans hustru hemma på Runö ha kastat länsman- nens alla papper i ugnen och bränt upp dem. På så sätt skola många värdefulla runödokument ha gått förlorade. — Senare fingo runöborna sin post ifrån Arensburg. Först 1934 anställdes en avlönad postavhämtare med egen motorbåt. Tiden 1 maj—1 okt. var denne pliktig att göra en postresa varje månad. Sedan skulle han avhämta post ifrån Arensburg en gång vid tiden före jul och sedan någon gång i april. Postfrågan var för Runö ett ovanligt svårlöst problem, och kapitlet om postförbindelserna är fullt av äventyrligheter. Den 11 februari 1944 rymde runöpostmannen Vapper till Sverige, när förhållan- dena därute på grund av krigshotet började blistått bi med råd och hjälp. (Forts. i nästa nr.)

Familjenytt

FÖRLOVADE

ALRIK VIBERG

BIRGIT LARSSON

Uppsala.

Forsmark den 24/12 1947.

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 20 september 1947 mellan estlandssv. *Anders Åkerman* från Ormsö och estlandssv., fröken *Maria Grönman* från Ormsö.

I Gimo den 24 december 1947 mellan estlandssv., ingenjör *Lars Edvin Lilja* och rikssv., ingenjören fröken *Ingvor Margareta Henriesson* från Gimo.

I Forsmark den 24 december 1947 mellan estlandssv. *Alrik Bertil Viberg* från Rikull och rikssv., fröken *Birgit Larsson* från Uppsala.

I Svartå den 26 december 1947 mellan rikssv. *Sven-Erik Rogius* från Örebro och estlandssv., fröken *Elvine Dagmar Malvik* från Ormsö.

I Stockholm nyårsafton 1947 mellan rikssv., med. stud. *Uno Carlström* och estlandssv., fröken *Ellen Nyman* från Rikull.

I Stockholm nyårsafton 1947 mellan estlandssv., ingenjör *Manfred Vesterblom* från Nuckö och estlandssv., fröken *Ellen Ingeborg Strandberg* från Reval.

I Stockholm den 17 januari 1948 mellan rikssv. *Ivar Weideskog* och estlandssv., fröken *Emmy Elvira Engdahl* från Ormsö.

VIGSEL:

I Bromma församling, Stockholm, den 18 maj 1946 mellan estlandssv. *Edvard Appelblom* från Ormsö och rikssv., fröken *Betty Linnéa Hyttsten* från Föllinge, Jämtland. Vigseln förrättades av komminister Hjort.

osäkra. Egentligen var det Johannes Fagerlund på Runö, som för några år sedan först började upprätthålla postförbindelse med Arensburg med en liten öppen fiskebåt. Han menade, att den var lätt och att den borde lämpa sig bäst för sådana resor. Vid ishinder kunde den dras upp på isen. Denna hans plan visade sig vara lämplig och genomförbar. Nu senast upprätthölls postförbindelserna endast medelst liten öppen fiskebåt.

Redan innan jag reste till Runö, visste jag, att det ej fanns någon läkare på Runö. Jag visste emellertid, att där nu var stationerad en sjuk- syster ifrån Sverige. Tidigare hade prästen va- rit den som vid sjukdoms- och olycksfall hade

I Östra Eneby församling, Norrköping, den 5 april 1947 mellan rikssv. *Henning Titus Emanuel Pettersson* från Norrköping och estlandssv., änkefru *Agneta Oja*, född Beckman, från Ormsö. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt Nils Erik Åbom.

I Eskilstuna Klosters församling den 23 juni 1947 mellan estlandssv. *Robert Bernalt Pärnaste* från Nuckö och estlandssv., fröken *Agda Ellen Antsvee* från Nuckö.

I Norrköpings Rådhus den 7 juli 1947 mellan estlandssv. *Gustav Strandsten* från Rikull och estlandssv., änkefru *Maria Pabst*, född Alberg från Rikull.

I Tegelsmora församling, Upsala län, den 14 december 1947 mellan rikssv., arrendator *Karl Gustav Wallin* från Österlövsta och estlandssv., änkefru *Katarina Björkman*, född Åkerman, från Ormsö. Vigseln förrättades av kyrkoherde E. Wäsström.

I Bromma församling, Stockholm, den 21 december 1947 mellan estlandssv. *Raoul Alberg* från Pernau och f. d. estniska medborgaren, tandsköterskan fröken *Aita Kask* från Pernau. Vigseln förrättades av pastoratsadjunkt Sture Rengfelt.

I Överselö församling den 21 december 1947 mellan rikssv., djurskötaren *Ernst Sivert Eriksson* från Överselö och estlandssv., fröken *Elin Wilhelmine Stavas* från Odinsholm. Vigseln förrättades av komminister Einar Höggvist.

I Sundsvalls församling, Västernorrlands län, den 3 januari 1948 mellan rikssv., furiren *Eric Gregor Åström* från Sundsvall och estlandssv., fröken *Karin Tennisberg* från Reval. Vigseln förrättades av komminister Edström.

I Skultuna församling den 31 januari 1948 mellan estlandssv. *Albert Ervin Lindgren* från Rågö och rikssv., fröken *Ingrid Maria Andersson* från Gällivare. Vigseln förrättades av kyrkoherde Thure Nyström.

I Torshälla den 21 december 1947 mellan estlandssv. *Voldemar Åkerblad* från Rikull och estlandssv. *Leida Armilda Stahl* från Rikull. Vigseln förrättades av kyrkoherde Abrahamsson.

FÖDDA:

Bodil Lisbeth, född den 20 augusti 1946 i Stockholm, dotter till Betty Linnéa Appelblom, född Hyttsten, och Edvard Appelblom från Ormsö.

Lilian Rosmari, född den 18 februari 1947 i Eskilstuna, dotter till Ester Laidna, född Silm, och Arvo Laidna från Nargö.

Anita Linnéa, född den 2 november 1947 i Täby, dotter till Irene Horst, född Jürgens, och sjökapt. Sidney Horst från Reval.

Elin Gunnel, född den 3 januari 1948 i Stockholm, dotter till Hennike Pihl, född Henni, och Johan Pihl från Ormsö.

Inga Edita, född den 24 januari 1948 i Stockholm, dotter till Elvine Edita Rimmelgas, född Mathisen, och Eduard Rimmelgas från Nuckö. *Inger Marie* och *Edit Marie*, födda den 10 februari 1948 i Eskilstuna, döttrar till Rosine Stahl, född Åkerblad, och Erik Stahl från Rikull.

DÖDA:

Kristjan Stahl, född den 9 augusti 1874 i Rikull, avled den 8 september 1946 på Ingarö.

Prüidik Saar, född den 2 oktober 1897 på Nuckö, avled den 6 oktober 1947 i Nyköping.

Peeter Lindeberg, född den 29 maj 1944 i Reval, avled den 28 oktober 1947 i Stockholm.

Katarina Beckman, född den 16 november 1887 på Ormsö, avled den 1 november 1947 i Stockholm.

Adolf Söderholm, född den 7 juli 1908 i Rikull, avled den 14 november 1947 i Portland, U. S. A.

Änkefru *Maria Jansson*, född Beckman den 5 december 1894 på Ormsö, avled den 23 november 1947 i Stockholm.

Fru *Mare Krusman*, född Grenman den 12 november 1863 på Nuckö, avled den 26 november 1947 i Ambjörby.

Mats Kopparberg, född den 20 september 1857 i Rikull, avled den 29 november 1947 i Ätvidaberg.

Mats Borrman, född den 16 januari 1871 i Rikull, avled den 1 december 1947 i Stjärnhov.

Änkefru *Kerstin Lindström*, född den 30 oktober 1858 i Rikull, avled den 17 december 1947 i Valla.

Anders Gärdström, född 21 mars 1869 på Ormsö, avled den 20 december 1947 i Munkedal.

Min älskade make,
vår gode uppoffrande fader

Komministern

John August Klasson

f. 24/5 1893

har i dag stilla ingått i den eviga vilan.
I tacksamhet skall hans ljusa minne leva.

Kalix den 19/2 1948.

AGNES KLASSON,

f. Welin.

BO. OLLE.

"Jag kan trygg vid Herren vila
så i glädje som i sorg,
medan tidens stunder ila,
ty han är min fasta borg.
Han min starkhets klippta är:
Trygg mitt hus jag bygger där".

Sv. Ps. 462: 8.

Meddelas endast på detta sätt.

Änkefru *Anna Simonson*, född Blomberg den 21 juli 1862 på Nuckö, avled den 1 januari 1948 i Stockholm.

Agneta Rosendahl, född den 3 januari 1873 på Ormsö, avled den 27 januari 1948 i Östra Husby.

Änkefru *Liisu Juhkental*, född Neivelt den 8 december 1869 i Jögisoo, avled den 4 januari 1948 i Harlösa.

Änkefru *Mina Lindström*, född Dahl den 8 oktober 1865 på Ormsö, avled den 15 januari 1948 i Fågelsta.

Anders Pelmas, född den 20 augusti 1879 i Rikull, avled den 16 januari 1948 i Märsta.

Fru *Agneta Söderkvist*, född Mickelin den 14 mars 1917 på Ormsö, avled den 22 februari 1948 i Stockholm.

Fru *Elfride Tammeveski*, född Alkvist den 2 september 1890 på Ormsö, avled den 24 februari 1948 i Stockholm.

Johan Gärdström, född den 24 februari 1919 på Ormsö, avled i februari 1948 i Stettin.

Fru *Alide Tennisberg*, född Hamberg den 16 oktober 1905 i Rikull, avled den 28 februari 1948 i Rotebro.

Min älskade make
och vår Far, Farfar och Morfar

Mats Borrman

född den 16/1 1871

avled hastigt den 1/12 1947. Djupt sörjd av

MAKA
BARN och BARNBARN.

Gud märker, när stegen blir tunga
och trötta de älskades drag.
Han varsnar när krafterna sviker
och hjärtat slår matta slag,
Då öppnar han kärleksfullt famnen,
som aldrig ännu blivit trött
och tager dem upp i sitt sköte
och låter dem somna så sött.

Vår älskade Mor,
Farmor och Mormor

Mina Lindström

född Dahl 8/10 1865, Ormsö, Estland,
dog lycklig i tron på sin Frälsare 15/1 1948
i Fågelsta. Sörjd och saknad av barn, barn-
barn och barnbarnsbarn.

Stoftet vilar på Fivelsta kyrkogård.

Målet för Din längtan här
har Du hunnit, Moder kär.
Nu Din ande fri och glad
bor i levande Guds stad.

Min älskade Make
Vår käre Far, Broder, Farfar och Morfar
f. d. *Hemmansägaren*

Anders Pelmas

född den 20/8 1879 i Rikull
avled den 16/1 1948 i Upplands Väsby
djupt sörjd och saknad av

HUSTRU
BARN och BARNBARN
BRODER och SYSTRAR
samt övrig släkt och vänner.

Det är en port som öppnas tyst och stänges utan
dån,
och alla vägar leda dit, men ingen därifrån.
Och alla frågar vart, varthän, men ingen svaret
vet.
Ty svaret på den frågan är just portens hemlighet.

Vår kära

Elfride Tammeveski

f. Alkvist
född den 2 september 1890 på Ormsö, har
lämnat oss.
Stockholm den 24 februari 1948.

I djup sorg och saknad

M A K E
MOR och BRODER
DOTTER och SVARSON
B a r n b a r n
Släktingar och vänner